

Baroda:

Ljubavne pesmi.

I.

V moji duši je jasna podoba zbledela —
izbrisala ti si iz nje svoj obraz.
A v ritmih ponosnih boš večno živela:
glej, pesem s seboj te v nesmrtnost je vzela,
glej, pesem s teboj je premagala čas.

Pozabljene bodo vse tvoje družice —
cvela si, uveni, je rožam ukaz,
ostalo, sijalo le tvoje bo lice
mladó vsenaprej, kot sem gledal ga jaz.

Lepo sem te gledal. Kot demant od zlata
od moje si duše objeta bilà;
jaz s tabo, ti z mano — sem mislil — bogata,
laboda dva — mislil sem — skupaj veslata,
od ene ljubezni — sem mislil — svetlà.

O prstan moj zlati, sedaj brez očesa,
o demant, sijal si, sedaj je temà —
labod z labodico je hotel v nebesa,
labod brez družice je padel na tla.

Na dvoje gre cesta. Srce bo brez druga,
v samoti iskalo bo poti naprej,
kot vije med kraškim skalovjem se struga —
naj sreča ga radost, zaseže ga tuga,
vse bode prenašalo mirno poslej.

Na dvoje gre cesta. Kar srce ti sanja,
naj svet ti izpolni — v ljubezni se grej,
in kadar te doba zakliče nekdanja —
skrij v duši spomin, pa kot jaz se zasmej . . .

II.

Na vrtu, na polju, med rožami skrita,
v meglice zavita,
od zarje oblita,
v vsi božji naturi
ob sleherni uri
bilà si povsod pričujoča.

Zefiri
v nemiri
nosili so tvoje ime čez zemljo,
in vetra šuštenje,
valov žuborenje,
vse tvojega diha oddih je biló.

Na svodu večernem so zvezde se zbrale,
oči so iskale
v njih inicijale
zapisane z zlatom v visoki azur;
iz brez na pobočji
sem v sanji otročji
si risal vitkost tvojih tihih kontúr.

Povsod pričujoča,
nevidno snujoča
v vseh željah, v vseh mislih -- odkod ta skrivnost?
O duša te moja prepolna je bila,
ljubezen iz nje te brez konca je lila,
kot glorio žári svetniku svetost . . .

III.

Ni te na vrtu več, ne med gredicami,
ni te na polju več, ne med meglicami,
nič več v šumenju vodâ niti vej,
ni te nikjer več, kjer bila si prej;
kaj vsa natura o tebi molči?
Dekle, ker v srcu te mojem več ni . . .

*No se človek spominja
Preserine + Jenke in
Imzih - je li to pesem?
A začetek 11. 9. kaže
da bi glava za to bila!*

C. F. Golar:

Povest o hudem in silnem kovaču.

V globokem, skalnem jarku je stala kovačnica, ob bistro šumečem potoku, ki se je pretakal po gladkih pragih, se prelival po ozki strugi in pregibal in žarel v solncu, kakor da je pozlačen. Bila je v varnem zavetju bukovih lesov, ki so visoko in široko kraljevali nad njo kakor zeleni velikani, vršali in se košatili temni in hladni poglavarji. Njeni nizki zidovi so bili rdeče pobarvani in so sijali, kakor bi bili zmerom osvetljeni od večerne zarje; pokrita je bila z lesenimi deščicami. V njej je bilo prostora za delavnico, kjer je puhal zakajen kovaški meh v razžarjeno oglje, in je stalo v tleh težko naklo poleg rjastih, zlomljenih verig, skrhanih lemežev, topih sekir in enakega orodja, a na drugi strani je bila majhna izbica, zelo čista, sveže, nekoliko zelenkasto pobeljena. Skozi okenca se je vlivala vanjo luč v jasnem in svetlem pramenu. Dišalo je zelo prijetno po suhih krljih in hruškah, ki so se sušile po peči v okrušenih lisastih skledah. Pisana skrinja, velika in mogočna, je stala pod starinsko uro z lesenimi kazalci in zatemnelo ploščico, rdeča klop se je tiščala peči pod zelenimi modnicami, v nasprotnem kotu pa, kjer so visele po zidu na šipo slikane podobe svete Genovefe, svetega Martina in še nekaterih drugih božjih izvoljencev, je stala trebušna, rjavo pobarvana mizica. In še nekaj je bilo: zibka. Čisto sredi izbice se je šopirila s svojimi rožami in srčki in zvezdicami, naslikanimi na stranice, a v njej se je zibalo dete, majhna, rožasta punčka, ki je vpila in vekala iz vsega grla. Ličeca je imela zaripljena, čelo in senca so ji prepregale drobne, plavkaste vejice, in nožice in ročice je molil otrok od sebe. Bil je zdrav in močan jok, ki je udarjal kakor na ukaz, rasel in se krepil, dokler se ni nazadnje zadušil v togotnem ječanju, da se iznova povzdigne tenek glasek in napolni vso izbico.

In pred zibko je stal kovač. Bil je visok, bil je širok v plečih kakor gorsko teme, njegove roke so bile trde in grčaste kakor gabrova polena in dlani in prste je imel črne in ožgane od žerjavice. Sklanjal se je nad zibko, jo gugal z dolgim motvozom, in njegov mladi in zdravi obraz, z gostimi obrvmi nad očmi in rjavimi, poraščenimi lici je bil zakajen od dima ter se je hotel prijazno in sladko

smehljati otroku. A bil je vkljub temu ves žalosten in nesrečen, slab in pokoren, da bi se bil smilil vsakemu, samo ne drobnim punčki, ki je svojeglavno in hudo zahtevala nekaj, ali kaj bi to bilo, o tem kovač ni imel pojma. Stal je tam kakor izrasel iz zemlje, krepak in silen, a zdaj je bil brez moči in ni vedel, kaj bi počel s temi močnimi in silnimi rokami, ki so pač vihtele najtežje kladivo kakor igračo, da je vse bobnelo in pelo in se treslo. Vzdignil bi naklo, je vrgel visoko, visoko in prej bi je zalučil v nebo, kakor potolažil ubogo bitje v zibki, ki se mu je smililo v srce, a ni mogel pomagati.

„Joj, joj, joj, zala punčka, kaj ti je hudega,“ je tolažil kovač. Nagibal je glavo in skušal položiti v glas mehko in milo strunico, ki bi prijazno zapela in zadonela punčki v srcu. Hudi kovač pa je imel raskavo grlo in težek jezik in je bil zato slabe sreče tisto dopoldne. „Ali te je kdo udaril? Povej mi tistega, z menoj bo imel opraviti.“

Ker kovač ni zaupal sebi in svojim žuljavim rokam, ki so bile pač navajene železnih klad, a ne živih, nežnih stvaric, ki vriskajo in pojejo svoje posebne napeve, zato je niti poskusil ni vzeti v naročje, temveč se je pripognil in vzdignil kar celo zibko ter jo nosil po izbi. Kaj pa bi bilo, je kovač strahoma premišljeval, ako bi se mi izmuznila punčka in bi padla na tla! Saj bi se razbila in razletela na kosce kakor porcelanasta igrača. Zato se mu je zdelo najbolj varno, pestovati zibelko in punčko in je tako hodil semtertja, težak in velik in neroden.

„Punčka, saj si zala,“ se je laskal prijazno, „zakaj se jokcaš, čaki, čaki! Ne smeš, da te ne sliši mama, ki je v nebesih. — Oj, oj, kakšna grda deklinica si!“

Dete ni hotelo slišati, niti da je zalo, niti da je grdo, in je prepevalo dalje prelepo svojo pesem.

Kovač je hodil po izbi od duri do svete Genovefe in njene košute ter pravil povest:

„Pa te bo slišala mama in dejala: „Kdo pa dela grdo z mojo punčko?“ Pogledala bo skozi zlato okno in videla, kako te lepó pestujem, in bo rekla: „O, Boštjan je priden, le Minica je porredna.“ Požugala ti bo s svojim drobnim prstom: „Ti, ti, punčka, ali ne boš pridna?“ — Ne smeš, drugače bo jokala mama, ko bo stopila stran od okna, in njene oči bodo vse solzne, in s svojimi lepimi lasmi se bo brisala. A solze bodo tekle naprej in naprej in zmočile njeno nebeško srajco, ki je vsa srebrna, iz zarje narejena in z zlatimi zobčki.“

Za trenotek je otrok utihnil, kakor bi razumel in poslušal, kaj se godi v nebesih, a potem se je zopet razletel presunljiv vrisk po izbi. Kovač je žalostno nagnil glavo in vzdihnil:

„Jerica, Jerica zakaj si umrla! Zdi se mi že cela večnost, kar si šla in te ni.“

In vendar je bil njegov spomin daljši od večnosti, njegova duša jo je hipoma preletela, in krotke oči kovačeve so zagledale tenko in vitko postavbo njegove žene, bel, zamišljen obraz in plave, tihe oči.

Kovač je položil zibko nazaj na tla, in ker se je dete razodelo, jo je začel zavijati v gorke in voljne plenice. Zazibal je in skušal zapeti tiho in milo in nežno uspavanko, kakor se je naučil od žene. A kje bo našel kovač v svojem grlu sladke glasove! Zategnjeno in zamolklo je tulil svoj aja tutajo, kot bi imel zarjavelo železo v grlu, in dete je od strahu zavpilo še glašneje, in nista minila dva hipa, že je bil otrok iznova razgaljen in je kričal kakor lačen vrabček ter gomazel z vsemi štirimi. Zibal je hrabro in z vsem telesom, udano je gledal sitno stvarico in zavijal drobno telesce v odejo, ali kadar je skril ročice, so se odkrile nožice in zabrcale po zraku. Vsa izba in vsi koti so bili polni joka, celo svetemu Martinu na steni in se je plašil konj.

Zunaj pred hišo je nekaj zašumelo in zavihralo, kakor bi kdo treščil jerbas zelenjave na tla, in v izbo je stopila stara kovačica. Otrok je zakričal tisti hip s podvojenimi silami, obupen in tresoč glasek je letel skozi ušesa.

„Kaj pa si ji vendar naredil, Boštjan, naši Minici?“

Kovač je grdo pogledal svojo mater in se ni hotel umakniti, temveč je zibal dalje.

„Ti mala punčka, kaj pa ti je storil?“ je govorila počasi in sočutno. Ali te je prevrnil, ali te je udaril?“ Začela je previjati otroka, a tudi njene roke so bile okorne in so se tresle od starosti.

„Kaj ji bom storil? Nič! Vi ste krivi, da joka. Ponoči pazite premalo nanjo, mogoče jo je strašilo, in zdaj ne more pozabiti.“

„Le kaj govoriš, Boštjan! Sama ne zmoreva vsega in ne veva, kako se streže otroku. Jaz sem že pozabila, ti pa nikoli vedel nisi. Spet se ti bo treba oženiti.“

Kovač je stal pri zibki, in v srce se mu je smilila punčka. Poslušal je mater, in kakor iz daljave je prihajal k njemu njen glas; v njegovem srcu se je jokala rajna Jerica, a tam nekje, kakor v solncu se je smejala radost in neka druga, mlada in lepa deklica je stala kakor svetnica v rožnem in razbleščanem oltarju.

„Mislite, mati! Ali kaj bo z otrokom?“

„Saj prav zato ti je treba ženske. Ali še nisi nič pogledal naokoli?“

Kovač je silno zazibal, zibka se je obrnila, in punčka je padla na tla. Od straha mu je zastalo srce, lica so mu pobledela in ves je zadrhtel. Mala Minica je za trenotek utihnila, ker ji je v naglici zmanjkalo sape, a takoj se je oglasila s srditejšim vikom in vriskom.

„Še zibati ne znaš,“ ga je karala mati. „Pa misliš, da boš lahko shajal sam. Jaz moram vsak čas na polje, da poplevem po njivi in opravim to in ono, a ti moraš biti v kovačnici. In otrok naj bo sam!“

Kovač je kimal z glavo ter z nepopisnim usmiljenjem gledal jokajočo punčko.

„Kaj pa naj storim? Ali ni prezgodaj, da bi se drugič?“

„Zakaj? Saj ne moreš drugače, in nihče ti ne sme očitati, da nisi žaloval za rajno. Nič se ti ni treba opravičevati, to se samo odgovarja.“

Nič ni dejal na to Boštjan, in njegov obraz se je raztegnil, da se ni vedelo, ali je bližji smehu ali joku.

„Kaj bi se držal kakor svete Lucije dedek, naglo se odloči! Saj poznaš staro Polinko, in tista, vem, bi se ne branila ti dati svojega dekleta.“

Ko je mati to omenila, je kovaču udarila kri v obraz, srce mu je začelo treskati, kakor bi tolklo kladivo po nakovalu. V njem se je razžarel ogenj in plamen, zakaj nekdo je silno pihal in netil srčni požar. Iskre in žarki so leteli na vse strani, kakor bi se utrinjale zvezde, in bi padal zlat dež, tako na gosto, da bi bila v trenotku vsa zemlja zvrhoma polna bleščečega cvetja. Ali odgovora ni zmozel njegov drhteči jezik.

Kovačica se je skoro smehljala, ko je videla njegov obraz, obsijan od notranjega ognja in prevzet od neznane sladkosti.

„Saj jo poznaš? Minica ji je ime kakor naši punčki, in videti je pripravna in pridna za delo. Kar v vas pojdi!“

„Kdaj pa naj grem?“ je naglo povzel veseli kovač. „Toliko dela imam v kovačnici, pet lemežev moram sklepati in nabrusiti, topih krivačev in motik je poln kot.“

„Ob nedeljah se lahko odtrgaš, na punčko popazim jaz. Kaj ji neki je?“ se je iznova vprašala in gledala jokajočo stvarico.

Kovač se je tiho veselil in mislil, da bosta kmalu dve Minici pri hiši, ki jih bo imel obe tako rad, da bi za vsako položil glavo na žrjavico.

„Nič drugega ne bo kakor to,“ je menila mati, „za urokom je bolna. Otroka je nekdo urekel. Sinoči je bila še čisto zdrava, danes na vsegodaj pa je neka baba lazila okoli hiše. Gotovo jo je tista.“

„Kako jo je?“ je vprašal kovač ves zavzet in presenečen.

„Urekla jo je hudobna baba. Tako ji naredi, da je potlej bolna. Takšne oči ima hude, in skoraj gotovo je skozi okno pogledala punčko, da leži zdaj v vročici; glavica jo boli, le poglej, kako ima rdečo in vročo.“

„Zakaj je pa urekla punčko?“ je vprašal kovač hudo, in obrvi so mu zatemnile oči. „Ali je komu kaj hudega storila?“

„Zakaj jo je urekla? Jaz ne vem, zakaj jo je urekla. Saj pravim, hudobna baba.“ Mati je nejevoljno metala svoje koščene roke po zraku, in gibala s suhimi ustnicami, da se ji je premikal ves obraz, ki je bil kot posušen v dimu.

„Jaz vas vprašam, ali je punčka komu kaj hudega storila? Saj še ne pozna nobene babe.“

„Saj ni treba, da bi punčka storila kaj hudega. Mogoče si ji pa ti prizadel kaj žalega in se zameril babi.“

„Kateri babi sem kaj hudega storil? Povejte mi! Pri tej priči si roko odsekam, ako sem kakšno babo samo postrani pogledal.“

„Saj ti nič ne očitam, a punčka je le uročena.“

„Kdo je pa ukazal babi, da mi gre ureči otroka?“ je grmel kovač. Ako je jezna name, pa naj se maščuje nad menoj, tega ubogega črvička pa naj mi pusti na miru.“

„Seveda naj bi ga pustila, ali kdo bi ji to povedal,“ je ugovarjala mati, ki se je skoro bala hudega sina.

„Povejte, kdo je ukazal babi? Kovač ni poslušal matere in je rohnal dalje.“

„Nihče ji ni ukazal. Saj ji ni treba ukazati hudobni ženski. Si ji že v pijanosti kaj prizadel.“

„Križ božji, v pijanosti sem ji kaj prizadel! Saj povem, da še pogledam nikoli ne nobene babe.“

„Potem pa jaz nič ne vem, ampak punčka je le uročena.“

„Kdo ji je pa dal pravico, ali jaz ali vi? Samo to mi povejte! Oh, vešča grda, jaz bi ji pokazal! In kje pa je tista baba, mati, povejte mi, kje je?“

Kovač je stisnil pesti, trde in težke, in lakti, pretkane z močnimi kitami kakor z vrvmi, so se napenjale.

„Ne vem, kje je, pa to bi lahko zvedeli.“

„Zvedeli bi? Nak, moramo zvedeti, da malo zaplešem ž njo. Moji punčki, ki jo imam od uboge Jerice, naredi, da je bolna. Kje je tista baba,“ se je razvnemal kovač in stopil k zibki, kjer je ihtela mala Minica.

„Saj ti pravim, da bomo zvedeli. Pojdi v kovačnico po žrjavico in jo prinesi!“

Kovačica je nalila v lonec vode, kovač Boštjan pa se je vrnil v izbo s polno lopato živega oglja.

„Toliko ga ni treba, no le pusti!“ Čakaj, ali je uročena ali ni.“

Z golo roko je trikrat segla po žerjavico in jo vrgla v lonec. Niti trenila ni z očmi in ni zadrhtela s prsti, kadar je zagrabila v oglje, iz katerega je vstajal žar in sopar. Njena dlan je bila kakor prevlečena z usnjem in ni čutila ognja. Kovač je stal ukopan na strani in gledal ves zaverovan materino početje.

„Le poglej,“ je govorila, „ogljje ni šlo na dno, ampak plava vrhu vode, in to je znamenje, da je otrok uročen.“ Kimala je z glavo vsa razburjena in zavzeta, njen rjavi obraz se je podplul s krvjo, in šop sivkastih las ji je ušel preko razbrazdanega čela.

Kovač se je nagnil nad lonec in pozorno strmel, kako so plavali nad vodo drobci mrtvega oglja nad pepelom in prstjo.

„Kje pa je baba, ki jo je urekla?“

Mati ni odgovorila, temveč je naglo izpod otroka v zibki potegnila pest slame, izbrala tri bilke in jih spustila v lonec, ves čas skrivnostno tiha in zamišljena.

„Zakaj to! Rajši povejte, kje je?“

„Zdaj pristavim lonec k ognju, in ko bo vrela voda, pride baba k hiši. Tista jo je urekla in njo treba nabiti.“

Kovač se je oddahnil. Prsi so se mu razširile, kakor da je odletel zapah, ki mu jih je stiskal, in pesti so se mu krčile. Od zadovoljnosti si je mel roke, in zasmel bi se bil na ves glas, da se ni zdaj že bolj poredkoma oglašal v zibki žalosten in bolesten jok. Takrat ga je vselej iznova zbolelo srce, in težka pest je zabobnela po mizi.

Sedel je k oknu in gledal na pot, ki je strma in peščena vodila k njegovi hiši. Videti ni bilo nikjer nikogar. Prazen in pust je bil jarek, le voda je bistro šumela in pršela pod nizkim jezom, časih se je zaletel veter v vodne curke in bel, voden prah je odnesel s seboj.

„Aha, kdo pa gre?“ je v mislih vzkliknil kovač, ko je zagledal neko postavo daleč doli iti preko pota. Že se mu je zasvetilo lice,

a brž je videl, da se je zmotil. Sosed, star in ubog kmet, je šel na njivo.

„Zdaj pa že vre voda,“ se je oglasila mati v kuhinji. „Ali je še ni?“

Kovač je zagodrnjal in bil je hudo nejevoljen in še bolj mrk in ljut na babo, ki nazadnje niti k hiši ne pride. Po njegovem bi že imela biti zdavnaj tu, da prejme, kar je zaslužila. Čelo je gubal v hude in mračne proge in križe, vlekel obrvi nad oči, ki so v nemirnem pričakovanju romale po cesti.

Tako je čakal kovač hudobno babo.

V zibki je otrok za čas utihnil, in takrat je prišla v vas v mlado in zaljubljeno srce Boštjanovo Polinkina Minica. Na svetu ni bilo za kovača lepšega dekleta od nje, in kadar je le pomislil na njo, ali samo videl njenemu enako krilo, je zakipel, in po glavi mu je zablodilo sto prelepih stvari, in pred njegovimi očmi je zasijala roža pri roži. A kadar jo je srečal in zagledal njen obraz, takrat je izgubil pamet. Samo smeh je imel zanjo, in tudi ona se mu je smejala, in s tem sta si povedala vse. Razkrila sta srce drug drugemu, radost in lepoto in srečo, in čisto sta bila prepričana, da se srečata pred zlatim oltarjem v hiši svetega Andreja.

Punčka v zibki je zajokala in kovač se je zdramil.

„Pod streho grem po skles in metliko, mogoče ji bo pomagalo,“ se je oglasila zunaj stara kovačica. „Ali je še ni?“

Kovač je samo zamrmral in bil je tako poln gnjeva in žalosti, da ga je dušilo v prsih, in je samo iskal, kam bi izlil svoj srd. Hodil je po izbi, ves besen, in lomastil nato v kovačnico. Ustavil se je pred naklom, se sklonil prav do njega in ga objel z rokami. Pokali so mu sklepi in mišice, in zdelo se je, da mu bo zavrela kri, tako je gorel v obraz, ko je vzdignil nakovalo in je prižl k srcu. Korakal je ž njim v izbo in se ustavil pred zibko, a otrok se je moral ustrašiti njegovega temnega pogleda, zakaj v tem trenutku je završnil, zavpil in strepetal, da se je kovač na mestu obrnil in nesel tiho kakor hudodelec naklo nazaj na svoje mesto,

Vrnil se je k oknu in se ozrl na cesto. Razjasnila so se mu lica, in kovač se je začel hahljati tako iz srca, kakor bi zagledal prezalo svojo nevesto in dvanajst voz svatov in godcev, ki prihajajo in muzicirajo, da ga spremijo v cerkev. A kovač vsega tega ni zagledal, temveč je videl le nekovo starikavo žensko, ki je bila suha in drobna in se je jadrno pomikala navzgor po klancu proti kovačnici.

„Baba gre,“ je bruhnilo iz njega. „Mati, baba gre.“

A mati tega ni mogla slišati, ker je šarila pod streho in iskala dobrih rož za punčko.

„Zdajle boš videla, kaj se pravi, s kovačem se metati! Minica, le poslušaj, zdaj gre zate.“

Široko se je smejal in ni ga hotelo strpeti na mestu. Hodil je nekaj hipov od zibke do svete Genovefe, a nato je pogledal bolj natančno skozi okno. Ženska je bila že precej blizu, in takrat je kovača mrzlo spreletelo okoli srca, tako mrzlo, kakor bi se ga ovila ledena, gnusna kača.

„Križ božji, saj ni mogoče, saj ni mogoče,“ je drgetaje izustil. Prekrižal se je, sklenil roke in polagoma in plaho zopet pogledal na pot.

„Je že, čisto gotovo je! Rajši bi videl vraga, kakor njo.“ Klel je in molil in vedel je samo to, da ga čaka nekaj strašnega.

„O sveti Anton, ne daj, da bi prišla k hiši! Kaj dobrega ti bom storil, ako je ne pustiš k nam.“

Ves iz sebe in v ognjenih kleščah je bil kovač. Po poti je šla stara Polinka, mati njegove neveste, prelepe Minice. In v rokah je nesla verigo. Gotovo se je dobri ženi odtrgala liska v hlevu, mogoče je bila lačna in se je tako dolgo vlekla in vlekla, da se je zdobil člen, in zdaj je nesla h kovaču verigo, da jo zvari in popravi.

„Ne daj, sveti Boštjan, moj patron, zares bom zmolil cel rožni venec, ako ne pride k hiši tale mati.“

Kovač je vedel, da bi se moral zgoditi čudež, ki bi odvrnil Polinko od njene poti. Bližala se je brez skrbi in nič hudega sluteča kovačnici. Hodila je mirno in naglo in na tihem je morda ugibala, ali ji bo kovač zastonj popravil verigo, ali ne. Po njenih mislih bi se to spodobilo, ker se ženi pri njenem dekletu, in bo delal takorekoč zase, ako pride do ženitnine, o čemer skoraj ni bilo več dvoma. Sicer je dosti mladih kajonov, ki gledajo za njeno Minico, ali kaj hoče s temi! K hiši ne bi prinesli nič drugega kakor šest dni in nedeljo, in zato je kovač še najboljši od vseh. Kovačija res da ni bogvekaj vredna, ali nese precej, tudi se ga včasih kovač hudo napije, a je drugače golant mladi vdovec.

To je utegnila premišljevati Polinova mati in v tem je že stopila na prag ter pomolila verigo v temni prostor s temile besedami:

„Boštjan, ako si priden, bo jutri zvečer prišla Mi —“

Dobra žena je hotela izpregovoriti ime svoje edinke in kovačeve neveste, a tega ni več utegnila sebi na žalost in kovaču v

škodo in neizrečeno gorje. Zakaj tisti trenotek je planil Boštjan brez misli in neumen od jeze in obupa izza meha in jo zgrabil za ramo.

„Zakaj ste mi to naredili! Čakajte, zdajle vam vse poplačam!“ Že je mislil divje zamahniti kovač, hudi hrust, a takrat je zagledal osupli in strmeči obraz stare žene. Nekoliko je počakal, se obrnil v stran in zaklical iznova:

„Mati, vi ne veste, kako vas imam rad, a jaz vas moram.“ Prijel jo je z levico, a desnico je neusmiljeno in težko položil na njena pleča.

„Srce me boli, pa jaz ne morem živeti, ako vas ne natepem.“ Gledal je v stran, zamahnil in udaril drugič z vso močjo, da je slabotna mati padla na kolena.

„Zakaj ste mi urekli punčko, zakaj ste tako neusmiljeni!“

„Čaki me, tolovaj ožgani!“ se je takrat oglasila tepena žena. Strašno urno se je vzdignila s tal in se izmuznila skozi duri na cesto.

„Ti mrcina zakajena, samo pomisli še enkrat na našo deklino, naj te le vidim, da se boš potikal pod njenim oknom! Celo drvarnico bom razbila na tvoji buči.“

„O karlinč, to so pa jezna ta-le mati!“ je sklenil Boštjan in se skrival za očrnelo steno, odkoder je oprezno pogledoval na cesto. „Samo dvakrat sem jo bunknil, pa je tak vrišč, kaj bi šele bilo, če bi jo bil začel po resnici obdelovati.“

„Seveda pretepal me boš, ti rabelj osmojeni, mene, staro ženo!“ Mati ni mogla pozabiti kovačevih pesti in se je prijemala za pleča, kamor jo je vdarila težka njegova jeza. „Precej zapovem deklini, da te še pogledati ne sme več, ti sajasti razbojnik!“

„Joj, joj, strašno grda imena mi daje, ampak dobila jih je pa le. Samo da bi kdo ne slišal, ali pa ne izvedel, kako me zmerjajo ta sapramihelska mati.“

Čakal je in čakal, da je vse utihnilo na cesti, predno si je upal na prag. Pogledal je navzdol po klancu, kjer se je počasi pomikala in hudo šepala Polinka po robatem kamenju.

„Mogoče sem jo pa vseeno prehudo,“ je v skrbih pomislil kovač. „In sedaj ne bo pozabila zlepa, nazadnje mi bo še sitnosti delala pri Minici.“

Kakor da je slišala kovačeve misli, se je žena obrnila in zakričala:

„Le zapomni si, kdaj si me udaril! Nikoli ti ne dam deklina, in če po golih kolenih prideš k nam!“ Zagrozila mu je s pestjo in se skrila za ovinkom.

„Zares ne vem, če je bilo dobro, kar sem storil. Lahko mi napravi kakšne neumnosti, saj je Minici mati in huda ženska je, kakor sem videl in slišal. Ampak samo da bi to moji punčki pomagalo, drugo se bo že kako naredilo.“

Zamišljen je bil kovač ter v dvomih, ali je bilo prav ali ne, kar je storil, in tako je stopil v izbo. Čudil se je nekoliko, da punčka več ne joka, a naglo se je razveselil, češ, moje zdravilo, ki sem je dal Polinovi materi, je pomagalo. V zibki se je smejala Minica, in nad njo se je sklanjala kovačica ter prijazno kramljala z otrokom. Ko pa je zaslišala za seboj korak, se je naglo obrnila ter z nejevoljnim očitanjem v glasu izpregovorila:

„Ali veš, da si neumen trot? Nate se res ni nič zanesti in še otroka ti ne morem samemu pustiti! Ni čudo, da je revica jokala, saj ni od jutra pa do opoldne ničesar dobila v usteca; zakaj ji pa nisi dal mleka, ki sem ga zanjo pripravila v lončku? Ali ti nisem naročila, predno sem odšla?“

Kovač je stal okamenel in top, in ni mogel in ni vedel najti besede. Samo toliko se mu je posvetilo v glavi, da je nekaj storil, kar ni bilo prav ne dobro, in da niti mala, niti velika Minica ne more biti ž njim zadovoljna.

„V resnici si pravi oča! Torej sestradati hočeš otroka, ubožico nebogljeno, ti Boštjan boštjanasti! Povej mi vendar, kaj si mislil pravzaprav, čemu imaš pa glavo? Komaj sem nasitila revico, poln lonček je izpraznila in še ji ni bilo dosti.“

„Na to pa zares nisem pomislil, da bi utegnila biti lačna.“ Kovač je bil odkritosrčen in se je zdaj čudil in strmel, kako je bilo mogoče pozabiti na to. In hudo, hudo se mu je zasmilila punčka, ki se je zaradi njega postila vse božje dopoldne. „To je bilo grdo od mene,“ je tiho dejal in s strahom pomislil, kaj bo zdaj?

„Ali ni bila uročena?“ je zastrmel. „Saj ste dejali, da je uročena.“

Mati zdaj ni hotela ničesar več slišati o tem in je prav grdo izpod obrvi pogledala sina.

„Ti si uročen, ne pa Minica.“ Seveda, ako ne dobi jesti, mora jokati. Božica ne zna povedati, ti si pa kot štor v lesu, ki ničesar ne misli, ampak samo čaka, da suneš vanj. Oh, človek ti ne more reči dobre besede.“

„Jaz sem pa pretepel tisto mater, ki jo je urekla.“

„Katero mater, koga je urekla?“

„Polinovo mater sem pretepel, ki je prišla k nam, ko je vrela voda in oglje.“ Kovač si je bil svest svoje nedolžnosti in svoje

krivice. K tepežu ga je zapeljala mati, a do slabega sveta je pripomogel sam, ker je stradal punčko.

„I, koga je pa urekla?“

„Saj ste vi dejali, da je Minica uročena in naj pretepem babo.“

„O, ti koloburnež strupenski! Na, zdaj pa vidim, da ti ni pomagati! Torej Polinovo mater greš pretepat! Kaj ti je vendar padlo v glavo! Namesto, da bi nakresal samega sebe, ki si edini vsega kriv, se nad njo izpozabiš! In zdaj ti bo seveda dala svojo hčer, saj gotovo komaj čaka, da prideš in jo ubiješ! Ti si pokora zame in za otroka! Še od lakote bo vaju konec, ko mene več ne bo. O, saj tebi bi se prav godilo, le Minica se mi smili! Za Polinovo se pa le obriši pod nosom, ali kjer se hočeš.“

Strašno huda je bila kovačica, in ne da bi pogledala svojega korenjaka, ki je bil zdaj ves pobit in obupan, je odšla iz izbe.

„Kaj bo, kaj bo,“ je tarnal kovač. „Ojoj, prejoj, kaj sem storil! Na kakšno božjo pot bi se zaobljubil, ako bi vedel, da bo pomagalo! Ojoj, prejoj!“

Žalosten je bil kovač, in polno bolečine je bilo njegovo srce. Glavo je stisnil v pesti in strmel v tla, ves razrovan od ljutega jada.

„In Polinkina Minica je šla rakom žvižgat. Nič več se mi ne bo smejala, nikoli, nikoli več, in midva s punčko pojdeva živa v zemljo, ojoj! Kdo bi si mislil, da bom jaz tako nesrečen, da me bo tako hudo udarila šiba božja. Kar po svetu jo odrinem in se skrijem kam, da bom delal pokoro. O, jaz grešnik, o uboga punčka! V Rim bi šel po odvezo k papežu, mogoče mi spregledajo.“

Takrat pa je zaslišal prevesel smeh, ki je žvrgolel in ščebetel v zibki. Pogledal je svojo hčerko in v trenutku je bila pozabljena vsa žalost in jeza in nesreča. Njena ličeca so sijala, bleščala in cvetela, vsa jasna in svetla, kakor bi angelci sadili po njih božje rožice, njene oči so žarele in se utrinjale, kakor bi angelci lučice prižigali.

Kovač se je sklonil nizko k zibki, in dete, sladko in milo dete, ga je pobožalo po obrazu.

„Minica, ali si huda name?“

In Minica se je zasmejala in pobožala v drugič svojega očeta, hudega in silnega kovača.

*

(Konec prihodnjič.)

